

Asia: VN/27452/2020/

Työryhmän mietintö julkisuuslain ajantasaistamisesta

Yleisperustelut sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Huomionne yleisperusteluista sekä suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys -jaksosta (mietinnön jaksot 2-5 ja 10)?

-

Soveltamisalan laajentamista koskevat ehdotukset

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisen hallintotehtävän hoitamiseen kokonaisuudessaan? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

Tyvene Oy kiittää mahdollisuudesta lausua oikeusministeriölle mietinnöstä julkisuuslain ajantasaistamisesta. Tyvene Oy on yksityinen asuntosijoitusyhtiö, joka toteuttaa palvelu- ja senioriasuntoja omistamiinsa yleishyödyllisiin yhteisöihin Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (Ara) myöntämällä korkotukilainoilla ja investointiavustuksilla. Palvelu- ja senioriasunnot ovat omakustannusperiaattella toimivia, kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja pieni tuloisille ja vähävaraisille senioreille sekä henkilökohtaista tukea tarvitseville ikääntyneille ja erityisryhmille.

Mietinnössä esitetty soveltamisalan laajentaminen vaikuttaisi yleishyödyllisiin vuokratiloyhteisöihin. Korkotukilaissa (604/2001) on syyskuussa 2023 tullut voimaan säännös, jonka mukaan korkotukivuokra-asuntoon asukasvalintaa suorittavaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta. Koska asukasvalinta valtion tukemiin vuokra-asuntoihin on katsottu julkiseksi hallintotehtäväksi, myös julkisuuslakia sovelletaan voimassa olevan lain mukaan asukasvalintaan mutta vain siltä osin kuin siinä käytetään julkista valtaa. Näin ollen myös täysin yksityisiin yleishyödyllisiin yrityksiin, säätiöihin ja yhdistyksiin, jotka tekevät asukasvalintaa Ara-rahoitteisiin asuntoihin, sovelletaan julkisuuslakia. Asukasvalintaa säätelee korkotukilaki ja Aran ohjeistukset sekä kunnan tai hyvinvointialueiden valvonta. Asukasvalinta tehtäessä tulee ottaa huomioon asunnon tarve ja sen kiireellisyys sekä hakijan tulot ja varallisuus. Asukasvalinnassa käsitellään asunnon hakijoiden salassa pidettäviä henkilötietoja.

Asuntoa tarjotaan lakien ja Aran ohjeiden mukaisesti henkilölle, jonka kanssa tehdään tarjouksen hyväksymisen jälkeen vuokrasopimus. Varsinaista asukasvalintapäätöstä ei tehdä. Hakijoille ei tehdä myöskään erillisiä kielteisiä päätöksiä asuntohakemusten perusteella. Hakijan asuntohakemus myös raukeaa tietyn voimassa oloajan jälkeen ilman erillisiä päätöksiä.

Koska asukasvalintaprosessissa ei tehdä varsinaista kirjallista päätösdokumenttia (vain vuokrasopimus) ja asukasvalintaprosessin yhteydessä hakijoilta kerätään lain mukaisesti pääosin salattavia tietoja, on epäselvää, mitä tietoja asukasvalinnasta voitaisiin tosiasiaassa antaa julkisuuslain nojalla tietopyynnön tekijälle.

Mietinnössä esitetty julkisuuslain soveltamisalan laajentaminen julkiseen hallintotehtävään kokonaisuudessaan tarkoittaisi, että asukasvalintaan kohdistuvat tietopyynnot ulottuisivat huomattavasti suurempaan määrään asukasvalinnan tietoja kuin tällä hetkellä. Tämä taas todennäköisesti tarkoittaisi myös tietopyyntöjen määrän huomattavaa kasvua.

Julkisuuslain soveltaminen asukasvalintaan tarkoittaa, että yhteisöjen on vastattava tietopyyntöihin ja koottava asukasvalinnasta pyydettyjä tietoja samalla huomioiden, että asukasvalinta sisältää arkaluonteisia, suojattavia henkilötietoja.

Kohtuuhintaisia, Ara-rahoitteisia vuokra-asuntoja vuokraavat myös useat hyvin pienet yksityiset yleishyödylliset yhtiöt, säätiöt ja yhdistykset, joilla on käytössään vaatimattomat taloudelliset ja henkilöstöresurssit sekä myös juridista osaamisvajetta julkisuuslain soveltamisesta. Yksityiset vuokrataloyhteisöt eivät ole viranomaisia, joten julkisuuslain soveltaminen on niille hyvin vierasta. Tietopyyntöihin vastaaminen olisi työlästä ja aiheuttaisi varsinkin pienille vuokratalotoimijoille kohtuutonta lisätyötä ja kustannuksia. Lain soveltamiseen tarvittavaa juridista ja muuta osaamista on kallista hankkia pieneen organisaation. Todennäköistä olisi, että tietopyyntöihin vastaaminen edellyttäisi laki- ja asianajotoimistojen lisääntyvää käyttöä. Pienillä yhteisöillä ei välttämättä ole myöskään riittäviä tietojärjestelmiä tietopyyntöihin vastaamiseksi, mikä lisäisi tarpeettomasti kustannuksia.

Julkisuuslain soveltaminen aiheuttaisi yhteisöjen perustoimintaan lisääntyvää hallinnollista taakkaa, mikä lisää kustannuksia. Koska ARA-yhteisöissä noudatetaan omakustannusperiaatetta, vaikuttaa tietopyynnöistä aiheutuvien lisäkustannusten määrä suoraan myös asukkaiden vuokriin.

Edellä mainituilla perusteilla Tyvene vastustaa mietinnössä esitettyä julkisuuslain soveltamisalan laajentamista julkisen hallintotehtävän osalta. Julkisuuslain soveltaminen muissa kuin viranomaisissa on haastava tehtävä. Mitä laajemmalle soveltamisala ulottuu, sitä suurempi on myös riski, että yksityisten oikeudet niin yksityiselämää koskevien tietojen suojaan kuin toisaalta julkisuuslain mukaiseen tiedonsaantiin vaarantuvat. Julkisuuslain soveltamisalan laajentaminen ei välttämättä myöskään johtaisi tavoiteltuun lopputulokseen. Julkiselle hallintotehtävälle ei ole olemassa

yksiselitteistä vakiintunutta määritelmää vaan julkisten hallintotehtävien joukko on laaja ja sisältää hyvin erilaisia tehtäviä, joissa julkisen vallan käytön määrä vaihtelee. Sen vuoksi Tyvene pitää perusteltuna voimassa olevan lain linjausta, jossa julkisuuslain soveltamisala julkisessa hallintotehtävässä on rajattu vain julkisen vallan käyttöön.

Miten arvioitte vaikutuksia, joita seuraa mietinnössä ehdotetun julkisuuslain soveltamisalan laajentamisesta julkisyhteisön määräysvallassa oleviin yhteisöihin ja säätiöihin? Onko mietinnössä jäänyt tältä osin tunnistamatta joitakin erityisiä vaikutuksia, jotka liittyvät organisaationne erityispiirteisiin?

-

Minkälaisia erilaisia turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia arvioitte mietinnössä ehdotetulla julkisuuslain soveltamisalan laajentamisella olevan? Ovatko voimassa olevan julkisuuslain salassapitoperusteet riittävät suojaamaan tietoja, joita on ehdotuksen mukaan soveltamisalan piiriin uutena tai laajemmin tulevien toimijoiden hallussa? Onko organisaatiollanne hallussa tietoja, joiden salassapito olisi välttämätöntä esimerkiksi turvallisuusnäkökohtien vuoksi eikä niiden salassapito ole mahdollista voimassa olevassa laissa tai erityislaeissa säädettyjen salassapitoperusteiden perusteella?

-

Muut mietinnön ehdotukset

Olisiko muilla kuin lain soveltamisalaa laajentavilla ehdotuksilla organisaationne näkökulmasta turvallisuusvaikutuksia ja minkälaisia nämä vaikutukset olisivat?

-

Lakiehdotus ja säännöskohtaiset perustelut

Huomionne luvuittain lakiehdotukseen ja sitä koskeviin säännöskohtaisiin perusteluihin?

1 luku

-

2 luku

-

3 luku

-

4 luku

-

5 luku

-

6 luku

-

7 luku

-

8 luku

-

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne?

-

Kokko Marja
Tyvene Oy